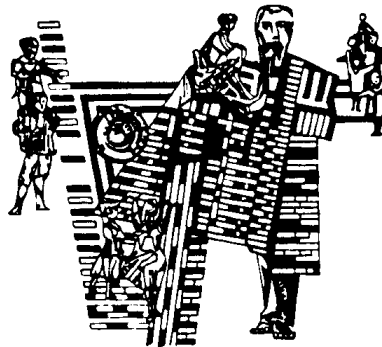

Draaiboek De GROEP een GROEP De eerste weken van het schooljaar.

De Schalmei

Hoe wordt de groep `een groep'?

Vanuit eigen ervaringen met groepen, op school maar ook privé, kan je nagaan wat de kenmerken van een groep zijn waar je *goede* herinneringen aan hebt. Wie kan je je nog van deze groep herinneren, welke rol hadden deze personen in de groep, wat waren leuke en minder leuke ervaringen met deze groep? Je kan dit afzetten tegen een groep, waar je minder goede herinneringen aan hebt. Zo zul je een aantal kenmerken komen van een *goed functionerende groep*.

Uit onderzoek bij groepen komen de volgende *kenmerken* naar voren:

- samen verantwoordelijk voelen voor het groepsfunctioneren
- respect voor elkaar
- samenwerken
- er zijn afspraken voor het nemen van beslissingen
- problemen worden besproken

Groepen vormen zich heel vaak volgens een globaal proces van 5 stappen. Dit proces wordt op gang gebracht door 3 basisbehoeften bij mensen: erbij willen horen, invloed willen uitoefenen en behoefte aan persoonlijk contact. In schema gezet ziet dat proces, dat zonder begeleiding verloopt, als volgt uit:

1	Oriëntatiefase	Kennismaking, situatieverkenning: wie, wat en hoe?
2	Conflictfase	Zoeken naar invloed: ontstaan van `machtsverhoudingen'
3	Regelfase	Ontstaan van informele groepsregels: wat mag en moet?
4	Productiviteitsfase	Productieve periode
5	Slotfase	De groep gaat uit elkaar

Zonder begeleiding verschilt het resultaat van de `Oriëntatiefase' van groep tot groep. De ene groep wordt een samenhangende, positieve groep, een andere groep valt uiteen in subgroepen met elk een eigen groepsproces, of een hoofdgroep en enkelen die buiten de groep vallen en daardoor risico lopen zondebokken te worden, óf de groep wordt een negatieve groep met veel concurrentie en machtsstrijd.

Kennis over dit proces geeft de mogelijkheid om d.m.v. *begeleiding* invloed uit te oefenen op de vorming van een nieuwe groep. Het uitgangspunt is: door *begeleiden* ervoor zorgen dat de *Regelfase* plaatsvindt vóór de *Conflictfase*.

Dit is de bedoeling van de lessenserie: *`de groep een groep'*

Het doel is: door begeleiding van de kinderen te komen tot een positieve, goed functionerende groep. Dit klinkt mooi, maar is natuurlijk mede afhankelijk van de samenstelling van de groep; denk aan de SBO-populatie! Er zijn kinderen, waarbij de 3 basisbehoeften, die het groepsproces op gang brengen, niet of in mindere mate aanwezig zijn. Dit betekent: hiermee rekening houden, extra aandacht geven, en de verwachtingen niet te hoog!

De lessenserie is vastgelegd in dit draaiboek.

Twee belangrijke punten hierbij:

- Het komt aan op het begin!

De introductie is zeer belangrijk. Je kunt er dan voor zorgen dat groepsafspraken eerder ontstaan, en niet bepaald worden door degenen die de meeste invloed krijgen in de groep.

- Alleen de afspraken die de leerlingen *zelf* bedenken en zich eigen maken houden stand!

Hier is een onderscheid met de afspraken die je als leerkracht zelf inbrengt (schoolafspraken) en de afspraken die je samen met de kinderen ontwikkelt en vastlegt.

Uit: Begeleiden van de groep / Piet Gieles, Educatieve Partners Houten.

De eerste weken van het schooljaar

De introductie is zeer belangrijk.

Centraal staan: de oriëntatie- en regelfase.

- We vullen het rooster op deze dagen in met concrete activiteiten: spelletjes, kring- en groepsgesprekken en groepsopdrachten.
- We doen met deze groep minimaal 10 kennismakingsspelletjes in de eerste 2 weken (gemiddeld 1 per dag). In bijlage 1 staan mogelijke spelletjes per groep met hun bron.
- We helpen bij kennismaken, we maken ook onszelf bekend
- We geven de kinderen informatie over de gang van zaken in de school en in de groep indien nodig.
- We maken een groepsboek.
- We zorgen voor een veilige sfeer waardoor kinderen zich geaccepteerd en beschermd voelen.
- We bieden voorbeeldgedrag en we evalueren de activiteiten en bewaren de resultaten hiervan
- We zorgen ervoor dat de kinderen de kans krijgen zelf positieve groepsregels te ontwikkelen
- We sluiten deze periode gezamenlijk af tijdens de eerste maandsluiting, waarin alle groepen hun groepsboek presenteren en "De belangrijkste groepsregels" onthuld worden.
- We sluiten aan in deze fase met de bijbehorende SOEMO kaarten
- Kiezen de leerlingen nieuwe vertegenwoordigers voor de leerlingenraad.

Inhoud van dit draaiboek

Er worden suggesties gegeven voor activiteiten; spelletjes, werkvormen, etc., waarbij het gaat om:

- 1 Helpen kennismaken.**
  - 2 Informatie geven.**
  - 3 Het groepsboek.**
  - 4 Veiligheid bieden.**
  - 5 Zorgen voor het ontstaan van groepsafspraken.**
  - 6 Verkiezing van leden van de leerlingenraad.**
  - 7 Afsluiting: Tijdens de maandviering.**
- Bijlage 1
Bijlage 2

1. Helpen kennismaken

Waarom elk jaar opnieuw?

- Kinderen ontwikkelen zich, komen veranderd terug na de vakantie.
- Als de klas van samenstelling verandert, betekent dit een nieuw groepsproces.
- Iedere leerkracht heeft zijn persoonlijke manier.
- In een eerste leerjaar zal de kennismaking meer uitgebreid en langduriger zijn.

Suggesties voor activiteiten

Materiaal uit de Kanjertraining.

Boek: Energizers.

Zelf gezocht materiaal bijv. van Internet.

2. Informatie geven

a. Informatie over de school

Aan de orde komen:

- Het gebouw.
- Wie werken er allemaal op school? Wie zit dit jaar waar?
- Het rooster/dagritmepakket.
- Gym.

b. Informatie over de schoolafspraken

- De school- en pleinafspraken komen aan de orde. Deze staan in het draaiboek Regels en routines.
- De groepsafspraken ontwikkel je samen met de kinderen en leg je vast.
- De schoolregels hangen in de gang in het groot en in het klein in het lokaal.
- De pleinafspraken hangen in de hal en in het lokaal.

Suggesties voor activiteiten

- Rondleiding of speurtocht met je groep door de school, over het plein en daarbij de informatie geven en de afspraken doornemen
- Inrichting van de klas bespreken
- Kringgesprek waarin we ophalen wat er bekend is bij de kinderen aan afspraken
- Als er iets gebeurt: de boel stilleggen en praten over de afspraak
- Afspraak van de dag/week op het bord: "hier gaan we deze week op letten dat dit goed gaat!"
- Een gesprek aan de hand van de stelling: "Het is belangrijk dat je het naar je zin hebt op school'. Wat is hiervoor nodig?"
- Poppenkastspel
- Bewuste taakverdeling in de groep (samen-zonder ruzie)
- .....

3. Het groepsboek

De eerste dag wordt verteld dat er een *groepsboek* zal worden gemaakt. Het groepsboek bestaat uit:

- Titel
- Voorkant
- Informatie over de groepsleden: dit ben ik, foto, tekening, e.d. (resultaat kennismakingsactiviteiten)
- Groepsafspraken voor dit jaar.
- Favoriete spelletjes
- Het 'groepslogboek' met bijzondere gebeurtenissen: thema's, schoolreis, projecten, belangrijke gebeurtenissen, etc..

Het groepsboek kan het gehele jaar door aangevuld worden. Tevens wordt het gebruikt voor de presentatie tijdens de maandsluitingen.

Het groepsboek krijgt een mooie plaats in de klas, zodat kinderen en ouders er in kunnen lezen.

4. Veiligheid bieden:

Dit heeft te maken met je eigen gedrag. Voorbeeldgedrag en ik-boodschappen hanteren is hier belangrijk. Eigenlijk al je gedrag waardoor:

- Kinderen zich geaccepteerd voelen zoals ze zijn, zonder (voor)oordeel en dat ze met alle vragen bij je terecht kunnen
- Kinderen zich beschermd voelen als anderen ze aanvallen, ook de aanvaller.
- Kinderen weten dat je niet veroordeeld wordt of afgaat als je een fout maakt, maar dat je hier van kan leren.

Op onze school werken we met het plan: Omgaan met elkaar op De Schalmei.

5. Zorgen voor het ontstaan van eigen groepsafspraken

Dit start al op de eerste dag: het in gang zetten, voorbereiden.

Kinderen ontwikkelen zelf positieve groepsafspraken door:

- Voorbeeldgedrag van de leerkracht.
- Groepsopdrachten en -spelen
- Evalueren van de spelletjes en activiteiten, en groepsregels laten formuleren. Dit is heel belangrijk!

Suggesties voor activiteiten

Door jullie zelf aangegeven activiteiten en uit bestaand materiaal. Dit kan gekopieerd worden.

Het zijn *oefeningen* voor:

- Het observeren en waarnemen: belangrijk voor de bewustwording
- Naar elkaar luisteren. Elkaars mening respecteren.
- Samenwerken, elkaar helpen, vriendelijk zijn tegen elkaar
- Elkaar leren vertrouwen, elkaar leren begrijpen, op elkaar aansluiten
- Samen beslissingen nemen

Bij het *evalueren* van de activiteiten nagaan:

- Wat ging goed?
- Wat ging minder goed?
- Welke afspraken kunnen we maken over...?
- De resultaten bewaren! Zo komen tot groepsafspraken.

Belangrijk als het gaat over groepsafspraken:

- Samen met de kinderen afspraken formuleren (medeverantwoordelijkheid)
- Expliciet vastleggen en ophangen
- Korte, positieve formulering
- Afspraken stapsgewijs invoeren
- Las oefenfase in
- Veel prijzen
- Corrigeren op de afspraak (niet op de persoon)

Afspraak met betrekking tot de groepsafspraken:

- Binnen 6 weken na de start van het schooljaar hangen de groepsregels zichtbaar in de klas.

6. Verkiezing van de leden van de leerlingenraad

Aan het begin van het nieuwe schooljaar starten we met het kiezen van een leerlingenraad.

Doelen

- Leerlingen een eigen stem geven, zodat ze meetellen binnen de schoolorganisatie.
- Leerlingen spelenderwijs kennis laten maken met democratische beginselen.
- Leerlingen raken betrokken bij de school.
- Leerlingen verantwoordelijk maken voor schoolse zaken.
- Leerlingen laten ondervinden wat realistisch en wat haalbaar is.
- Kwaliteit van de schoolorganisatie bevorderen.

Organisatie

- In de huidige groepen 5 t/m 8 worden aan het begin van het schooljaar verkiezingen gehouden. De leerkracht mag dit naar eigen inzicht doen. Denk aan bijvoorbeeld een grote campagne of een kringgesprek met een stemronde.
- In elke groep (in een lokaal) worden 2 leerlingen gekozen die namens de groep het woord zullen voeren in de leerlingenraad.
- De leerlingen blijven een heel schooljaar in de leerlingenraad. Aan het begin van het nieuwe schooljaar worden nieuwe verkiezingen gehouden.
- Indien mogelijk (een leerling stelt zich weer kandidaat) blijft één van de twee leerlingen uit groep 7 ook het volgende schooljaar in de leerlingenraad. Dit om de opgedane ervaringen mee te nemen naar het volgende jaar.
- Eén van de leerlingen notuleert.
- Notulen worden gepubliceerd in het de Nieuwsbrief.
- De leerlingenraad komt ongeveer 6 x per jaar bij elkaar. De vergaderdata staan op de informatiekalender.
- De directeur is bij de vergaderingen aanwezig en leidt de vergadering.

Inhoud

- De leerlingenraad geeft zelf aan op welke manier zij aan ideeën komt. (bijvoorbeeld: email, ideeënbus, bespreking in de klas e.d.).
- Een kringgesprek voor de vergadering gaat vooraf aan het vaststellen van de agenda.
- Het team kan besprekpunten inbrengen.
- Punten vanuit de leerlingenraad kunnen meegenomen worden naar de verschillende organen van ouderparticipatie (medezeggenschapsraad e.d).

Bevoegdheden

Onderwerpen waarover de leerlingenraad o.a. advies mag uitbrengen zijn bijvoorbeeld:

- Het gebruik en inrichting van het schoolplein.
- Inrichting van het schoolgebouw (thematafels e.d.)
- Invulling laatste schooldag (andere laatste vrijdagmiddagen voor een vakantie).
- Advies bij organisatie van een schoolreisje.
- Invulling geven aan de maandvieringen.
- Bevindingen bij gebruik lesmethoden.
- Het gebruik van materialen op school.

7. Afsluiting: Maandviering

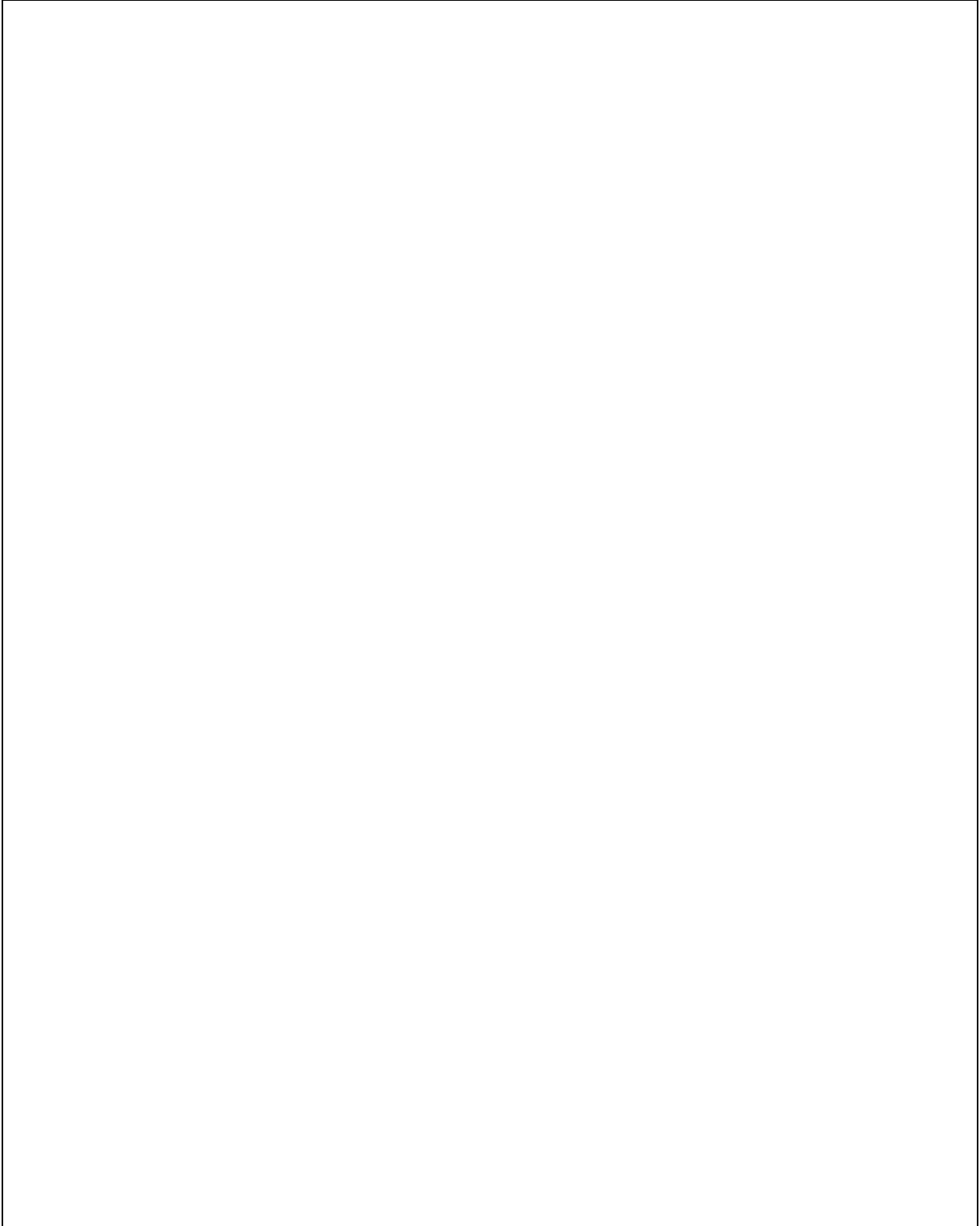
Op de eerste maandviering in het schooljaar sluiten we de introductieperiode gezamenlijk af. Hierbij kunnen alle groepen laten zien en vertellen wat ze gedaan hebben. Het groepsboek kan hierbij als basis gebruikt worden.

Tijd in overleg, wordt vermeld op de Informatiekalender.

We verzamelen de groepsafspraken uit de groepen. Deze afspraken komen ter sprake tijdens de maandsluiting.

Bijlage 1

Kennismakingsactiviteiten Oriëntatiefase Materiaal

Bijlage 2

EVALUATIEFORMULIER KENNISMAKINGSACTIVITEITEN (na afloop periode)

Welke lesactiviteiten deed je?

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7
- 8
- 9
- 10

Waarom juist die? Motiveer je keuze, indien mogelijk.

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

Hoe ging het? Ben je problemen tegengekomen en zo ja: hoe ging je daar mee om?

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

Bemerk je veranderingen bij de groep als geheel of bij individuele kinderen?